אגרות הראי"ה - כרך ד' - אגרת אשלה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תמוז תרפ"ה)
נמען: הרב צבי יעקב מייזליש, רב לאסק

תודה על ספרו 'חדות יעקב'. דרוש על 'אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור': תורה וגמילות חסדים יש בהן הכנה ותכלית; השור - הכנה (חרישה), החמור - תכלית (הובלת האלומות). בקודש גם ההכנה קדושה, ולכן השמחה בסוכות נקבעה דווקא ב'שמחת בית השואבה', שהיא רק הכנה למצוה - בניגוד לחול, שבו 'הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע'.

עיקרי הדברים

- תודה על הספר.
- השור והחמור - הכנה ותכלית.
- שמחת בית השואבה.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

שלו'[1] וברכה מקודש לכבוד הרב הגאון הגדול פה"ד[2], מוה"ר[3] צא"י[4] יעקב מייזליש [רבה של לאסק שבפולין, מחבר "חדות יעקב"] שליט"א[5]

האבד"ק[6] לאסק יצ"ו[7] מח"ס[8] חדות יעקב. אחדשה"ט[9] באה"ר[10], הגיעני ספרו היקר ורב תודות ירחש לו לבבי על אות האהבה אשר זכרני מרחוק לשלח לי ספרא רבא ויקירא דנא. אשר אמנם אין בכחי כעת מרוב טרדא לשום בו עיון מרובה. אך כבר אורו עיני לראות אמריו כי נעמו מהמקומות המעטים אשר עופפו בו מבטי, יהי ד' עם כ"ג[11] שליט"א להוסיף לנו פרי קודש הלולים מכל אשר אתו מדבר ד' זו הלכה, והגדה, כיד ד' הטובה עליו לאוי"ט[12]. ולחבת הקודש ארשום, מה שראיתי בהקדמתו היקרה שהביא מדי החכ"צ[13], ע"פ[14] משלחי רגל השור

---

1 שלו' - שלום
2 פה"ד - פאר הדור
3 מוה"ר - מורנו הרב רבי
4 צא"י - צבי אריה י... - שם אדם
5 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6 האבד"ק - האב בית דין קהילת
7 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8 מח"ס - מחבר ספר
9 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
10 באה"ר - באהבה רבה
11 כ"ג - כבוד גאונו
12 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
13 החכ"צ - החכם צבי
14 ע"פ - על פי

והחמור, מה שאמרתי מכבר בקשר פסוק זה, אשריכם זורעי על כל מים. [ישעיהו לב, כ; בבא קמא יז] משלחי רגל השוה"ח[15], דדרשי' לי' על תורה וגמ"ח[16], בשלהי פ"ק[17] דב"ק[18].

אמנם בשני אלה יש לנו עסק עם הכנה, ועם תכלית, בתורה תכלית חכמה תשומע"ט[19] דברכות וידיעת התורה בבירור הלכה על מכונה כהא דסוטה כ"א[20] ע"א[21] [סוטה כא] מאי פרשת דרכים זה ת"ח[22] דסלקא לי' שמעתתא אליבא דהלכתא. אמנם עצם העסק בתורה מצד עצמו אע"פ[23] שנראה כמו הכנה לתכלית הלא הוא נשגב וגבוה מאד, ואינו דומה לדברי הרשות שההכנה מצד עצמה אינה חשובה, וה"ה[24] בגמ"ח[25] וצדקה, התכלית של וחי אחיך עמך. ועצם הפעולה אע"פ שהיא בתורת הכנה אבל היא יקרה מאד כדי רמב"ם[26] בפי משנה אבות והכל לפ"ר[27] המעשה, שעצם העשי' היא טובה ונכבדה בקודש. והנה השור הוא לעול, והחמור הוא למשא, כדי תנא דב"א לעולם ישים אדם עצמו כשור לעול וכחמור למשא. והעול של השור הלא הוא רק מכין את ההכנה, לחרוש ולשדד את האדמה, ועי"ז[28] יבא התכלית של רב תבואת בכח שור.

אבל החמור המוביל את המשא של האלומות הביתה הרי הוא כבר עוסק בתכלית, כי בא יבא ברינה נושא אלומותיו. והתכלית מביא את השמחה בטבע זמן שמחתנו, ע"פ הפשט הוא חג האסיף, תכלית העבודה בשדה. והנה בזבחים צ"ד ב' [זבחים צד] בזרע פשתן במים דקדחי, וזה נשאר ג"כ[29] במסקנא לדי כמה ברבוותא. וכמש"כ[30] בשו"ע[31] או"ח[32] סי'[33] שלו ס"ד. ודמיון הזריעה בנתינת זרעים על מים הוא דמיון התכליתי של זריעה, לא הדמיון ההכני שלה, שהוא בתוך העפר דוקא. ביני פילי כבב"ת[34] נ"ד ע"א, ע"כ[35] אמר הכתוב אשריכם זורעי על כל מים מכווני התכלית, דקדחי ומצמיח, משלחי רגל השור והחמור, בזמן שאתם מקבצים את כונת ההכנה שהיא פעולת עול השור, להכונה התכליתית שהיא פעולת המשא של החמור, שאז היא קדושה כפולה קדשה לשעתה בעת עסק התורה והגמ"ח[36] עצמם, בתור הכנה, וקדשה

---

15 השוה"ח - השור והחמור
16 וגמ"ח - וגמילות חסדים
17 פ"ק - פרק קמא (בציון מקור); "בפ"ק" במכתב: בפה קהילתנו
18 דב"ק - דבבא קמא
19 תשומע"ט - תשובה ומעשים טובים
20 כ"א - כי אם
21 ע"א - עמוד א
22 ת"ח - תלמידי חכמים
23 אע"פ - אף על פי
24 וה"ה - והוא הדין
25 בגמ"ח - בגמילות חסדים
26 רמב"ם - רבי משה בן מימון
27 לפ"ר - לפי רוב
28 ועי"ז - ועל ידי זה
29 ג"כ - גם כן
30 וכמש"כ - וכמו שכתב
31 בשו"ע - בשולחן ערוך
32 או"ח - אורח חיים
33 סי' - סימן
34 כבב"ת - כבבא בתרא
35 ע"כ - על כן
36 והגמ"ח - והגמילות חסדים

לע"ל[37] על שם שנולד ממנה התכלית, של בירור הלכה, ודעת אמת בתורה ותכלית חכמה תשומע"ט, ופעולת הצדק גמ"ח[38] וטובה, להחיות נפשות רבות להוסיף להם טובה וחיים, דוגמת הטובה הנצמחת לעולם מקיבוץ הפעולה של השור והחמור, שכל אחד לעצמו הוא מיוחד בשלו, השור בהכנה והחמור בתכלית. וסוף המעשה ולהורות על יתרון הקדושה, שיש שמחה המורה על תכליתיות המשמחת, בהכנה ג"כ באה השמחה הגדולה בחג הסוכות.

בשאיבת המים לניסוך דהלוא רק הכנה והכשר למצוה, ונקראה השמחה לא על שם המצוה בעצם כ"א ע"ש[39] הכנתה, שמחת בית השואבה, להורות יתרון שמחות הקודש, משמחות החול, שבחמריות רק בעת התכלית, באסיף יש שמחה, ובהכנה מסיע אבנים יעצב, והלך ילך ובכה נושא משך הזרע. ולעומת זה בקדושה, גם ההכנה היא מלאה תכליתיות. ומפני שזהו היתרון הנכר בין הקודש והחול, נקבעה השמחה בקדושה בעת זמן האסיף ע"ש ההכנה, שמחת בית השואבה, ושאבתם מים בששון.

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

37 לע"ל - לעתיד לבוא

38 גמ"ח - גמילות חסדים

39 ע"ש - עיין שם